

Obsah

1. Úvod	11
1.1 Prameny a literatura	16
Ruské archivy	17
Archiv zahraniční politiky RF (Archiv vněšnej politiky RF)	18
Ruský státní archiv sociálně-politických dějin (Rossijskij gosudarstvennyj archiv socialno-političeskoj istorii, RGASPI)	19
„Osobyje papki“	19
Státní archiv Ruské federace, Moskva (Gosudarstvennyj archiv Rossijskoj federacii, GARF)	24
České archivy	25
Národní archiv	26
1.2 Edice dokumentů	31
1.3 Historiografie po roce 1989 k výzkumu vztahů českých zemí/Československa, s Ruskem/Sovětským svazem v první polovině 20. století	33
Syntézy ke vztahové problematice	41
SSSR, Kominternu a KSČ	51
Struktura práce	57
1.4 Poděkování	59
2. První kontakty, konflikty a normalizace vztahů mezi sovětským Ruskem a ČSR 1917–1922	61
2.1 Klíčové momenty vztahů česko-ruských před a za 1. světové války	61
Český zájem o Rusko: společnost a politika	61
Čeští přistěhovalci v Rusku	70
Vzájemný česko-ruský obchod	73
Místo Ruska v úvahách českého domácího i zahraničního odboje o zahraničněpolitickém zajištění budoucího samostatného státu	75
Linie Edvarda Beneše	77
2.2 Česká společnost a její vztah k Rusku po bolševické revoluci	79
Československé vojsko v Rusku	82
Otázka ruského zlatého pokladu	97
Československá zahraniční politika a sovětské Rusko	102
Formování sovětské zahraniční politiky	105
Versailleská jednání a otázka vztahu k sovětskému Rusku	108
Komunistická Internacionála	114
Vznik KSČ, sekce Kominterny a podpora Sovětského Ruska	120

Bezpečnostní souvislosti: Československo-sovětské vztahy a komunistické hnutí	125
2.3 Repatriační mise v sovětském Rusku	128
Návrat válečných zajatců z Ruska	128
Jak byla vnímána otázka repatriace z Ruska v Československu, ve vládě?	130
Podnikatelské záměry a zájem o obchod s Ruskem	132
Diplomacie – Československá repatriační mise v RSFSR	134
První oficiální kontakt se sovětským Ruskem	137
Moskevská repatriační mise mjr. Josefa Skály	139
Sovětská repatriační mise v Československu. Mise Červeného kříže RSFSR	144
2.4 Obtíže s polsko-sovětskou válkou. Souvislosti vývoje na Podkarpatské Rusi	146
2.5 Od prvních kontaktů k jednáním a smlouvám	156
Zřízení obchodních misí v Československu v sovětském Rusku a na Ukrajině	159
2.6 Osudy ruské, ukrajinské, běloruské emigrace v Československu po útěku ze Sovětského Ruska	164
Rozdíly a shody Masaryk – Kramář	165
Ruská pomocná akce	167
Pomoc hladovějícímu Rusku a Masarykovo memorandum	169
Širší souvislosti působení emigrace z bývalé Ruské říše v Československu	174
2.7 Konference v Janově, Rappalu, sovětská zahraniční politika a Československo – 1922	176
Janovská konference	181
Souvislosti moskevského procesu s esery	184
2.8 Uzavření prozatímní dohody ČSR se sovětským Ruskem v roce 1922	186
3. Československo-sovětské vztahy, 1922–1935	195
3.1 Dualita sovětské zahraniční politiky	197
3.2 Postavení ruské a ukrajinské emigrace v Československu	197
3.3 Emigrace do Sovětského svazu	197
3.4 Hospodářské vztahy	199
3.5 Diplomatické vztahy	200
3.6 Nové reality v evropské politice	203
3.7 Válečná hrozba v SSSR, politika Kominterny a čs.-sovětské vztahy	208
3.8 Cesta ke spojení	218
4. Limitované spojení a cesta k Mnichovu 1935–1938	233
4.1 Spojenecká smlouva, Benešova cesta do Moskvy v červnu 1935 a její souvislosti	234
Osobnost Sergeje Sergejeviče Alexandrovského	237
Realita mezinárodně politické situace a možností kolektivní bezpečnosti	239
Španělská občanská válka a její reflexe	242
Demokrat Beneš a Stalinova politika	246

4.2 Reflexe stalinistického velkého teroru roku 1937 v československé politice a společnosti	249
Společnost a politická scéna	252
Exkurz: Represe v Rudé armádě	256
Moskevské procesy, politika a československá levice	258
4.3 Hospodářské vztahy	261
Zbrojně-technické kontakty, spolupráce československých zbrojovek se sovětským obranným průmyslem a potenciál vojenské spolupráce	263
Čím byl československý zbrojní průmysl zajímavý pro SSSR?	266
Možnosti vojenské spolupráce? Nebo jen obchod?	270
4.4 Diplomatický zápas, cena a potenciál pomoci	279
Jaro 1938	279
4.5 Záříjová krize a Sovětský svaz	286
Dvě otázky Beneše Stalinovi	296
Československá otázka na půdě Společnosti národů	302
Nechtěný spojenec?	303
Sovětský svaz, Rudá armáda a Československo za krize 1938	305
Vojenská opatření SSSR na západních hranicích v pozdním létě 1938	305
Možnosti přesunu jednotek Rudé armády do Československa	312
Zhodnocení sovětského postupu	318
4.6 Druhá republika a Sovětský svaz. Vývoj po Mnichově do nacistické okupace zbytku Česko-Slovenska v březnu 1939	319
5. Sovětský svaz, Komunistická internacionála a Československo ve druhé polovině třicátých let	327
5.1 „Guttmaniáda“	333
5.2 Na cestě k VII. kongresu Kominterny. Změna strategie	337
VII. kongres Kominterny, KSČ a československo-sovětské vztahy	342
5.3 Kominterny a KSČ. Druhá polovina 30. let	343
5.4 Kominterny a postup komunistů v záříjové krizi 1938 a po Mnichovu	352
5.5 Linie Kominterny a cesta KSČ do ilegality	362
6. Československo-sovětské vztahy, 15. března 1939–1945	369
6.1 Vztahy 1939–1941	369
6.2 K novým začátkům? Československo-sovětské vztahy 1941–1943	375
Představy československé vlády o budoucnosti ČSR, její zahraniční politice a roli Sovětského svazu ve střední Evropě	377
6.3 Výstavba československé vojenské jednotky v SSSR	379
6.4 Moskva a československo-polská jednání o konfederaci	386
6.5 Československo-sovětská spojenecká smlouva	393
6.6 Přípravy na osvobození	405
Další výstavba československých vojenských jednotek v SSSR	406

6.7 Slovenské národní povstání	409
6.8 Osvobození v pojetí Moskvy	413
6.9 Případ separatismu: Podkarpatská Rus	416
6.10 Návrat domů přes Moskvu	425
7. Od slovanského bloku k satelizaci ČSR (1945–1948)	431
7.1 Poválečná situace	431
Zorinova série	439
Geopolitická „hra o Prahu“	440
Koncepce vícestranné zahraničně politické orientace Československa	450
Poselství Benešovy práce <i>Demokracie dnes a zítra</i>	452
Zájmy Sovětského svazu a jeho politika vůči zemím středovýchodní Evropy	459
Odstoupení Podkarpatské Rusi Sovětskému svazu	462
Naplnění dohody o možnosti opce obyvatelstva	471
Pobyt sovětských vojsk na území Československa, odchod spojeneckých vojsk	474
Paradoxy vztahů obyvatelstva vůči osvoboditelům	481
Politika a kultura	485
7.2 Otázka válečné kořisti	486
Jednání první – úvodní poválečná cesta vládní delegace do Moskvy	
25.–30. června 1945	490
Zadržování přístupu k československým bankám	493
7.3 Perzekuce a deportace československých občanů do SSSR	494
7.4 Repatriace a opce	496
7.5 Hospodářské vztahy po osvobození	500
Hospodářské škody, hledání pomoci a potenciál rozvoje vztahů s SSSR	500
Vedení politické emigrace za války na cestu rozvoje poválečné ekonomiky	506
Pomoc od UNRRA	513
Stav průmyslu	522
Jednání o obchodní výměně v červnu 1945 v Moskvě	524
První obchodní dohody a vývoj vzájemného obchodu	526
Vývoj vzájemného zahraničního obchodu	535
Uran pro sověty, uran pro bombu?	538
Otázka mezinárodní kontroly jaderné energie	548
Rozvoj a výsledky těžby uranu	549
7.6 Parlamentní volby v květnu 1946 a Budovatelský program Gottwaldovy vlády	550
Gottwald v Moskvě – jednání 20.–26. července 1946	561
7.7 Marshallův plán a čs.-sovětské vztahy	563
Projekt plánu rekonstrukce Evropy G. C. Marshalla	565
Proměny stanovisek Československa	567
Jednání v Moskvě 10. července 1947	569

Hospodářské smlouvy pro budoucnost a kulminace sporů o zahraničně politickou orientaci a vznik Informbyra	572
Vznik Informbyra	578
7.8 Únorová krize, její vyústění a otázka interpretace	579
Zorinova únorová mise	582
8. Epilog. Průsečík geopolitických zájmů nebo opuštěná periferie?	591
9. Summary	593
10. Seznam pramenů a literatury	597
11. Seznam zkratk	651
12. Jmenný rejstřík	657
13. Místní rejstřík	669